

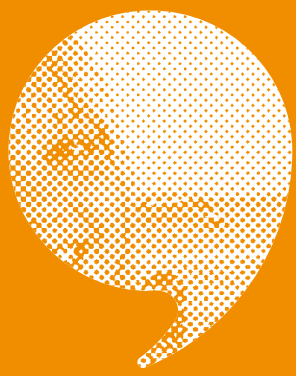
ELS JOVES BALEARS DEL SEGLE XXI

Els problemes dels joves a debat

A continuació us oferim un document que recull les intervencions, opinions i conclusions més rellevants de la taula rodona "Els problemes dels joves a debat", organitzada per la Conselleria d'Esports i Joventut i en la que varen participar professionals de reconegut prestigi.

Els joves balears del segle XXI

Govern de les Illes Balears
Conselleria d'Esports i Joventut

Edició

Observatori de la Joventut de les Illes Balears (OBJOIB)
Servei de Documentació i Estudis
Institut Balear de la Joventut (IB-Jove)
Conselleria d'Esports i Joventut
C/ de l'Uruguai, s/n
07010, Palma
Tel.: 971 17 89 38
infojove.caib.es
Edició original: 2009

Govern de les Illes Balears
Conselleria d'Esports i Joventut

Disseny gràfic i maquetació
Antonia Gómez Sáez

Redacció
Jose Fco. Martín Ríos

Coordinació
Jose M. Hierro Gordillo
Director de l'Observatori de la Joventut de les Illes Balears

Impressió
Edycopi/GBR Impressions

Text legal
Les opinions publicades en aquest estudi són de l'autor,
dels professionals que varen participar en la taula rodona
i dels assistents. L'Institut Balear de la Joventut no les
comparteix necessàriament.

Definir joventut pareix relativament senzill, perquè en totes les cultures, al llarg de la història, existeix l'experiència del trànsit de l'etapa primerenca a la vida adulta. Algunes cultures, grups humans i societats celebren cerimònies d'iniciació quan els homes i les dones de la seva comunitat arriben a certa edat, això és, a la seva etapa juvenil.

Què és ser jove?

A pesar de tot, la dificultat de definir joventut consisteix en el fet que aquest concepte es refereix a un “conjunt social molt heterogeni”, ja sigui per una condició d’habitat, una condició socioeconòmica, per pertinença a un subgrup d’edat, nivell educatiu, etc., i per les mateixes diferències que es manifesten entre les dones i els homes. És per això que, per autors com **Bordieu**, joventut “no seria més que una paraula”, un terme convingut per fer referència a un grup de població particular.

Però, què és ser jove avui en dia?, qui és jove?, només qui té una determinada edat? O és quelcom més que això...?

La joventut ha estat definida des d’aproximacions demogràfiques, socials, psicològiques, culturals, etc., i no només és un procés biològic, sinó psicològic, social i cultural. D’aquesta manera, es tracta de superar la consideració de joventut com a mera categorització per edat.

Aquesta consideració s'ha de tenir en compte en el moment de desenvolupar propostes polítiques dirigides a aquest sector. La pertinença implica tenir en compte el punt de vista d'aquells als quals van dirigides les distintes propostes.

Podem afirmar que, en línies generals, des dels models públics es considera que són joves aquelles persones compreses entre la franja d'edat dels 14 als 29 anys. En conseqüència, tal com es pot observar, la joventut resulta una etapa molt prolongada en el temps (prop de quinze anys) i, a més a més, hi ocorren un bon nombre d'esdeveniments vitals de signe molt divers, que fan molt diferents les condicions de vida d'un jove de 16 anys de les d'un de 26.

Una altra definició és la que ens dóna l'**ONU**, que defineix la joventut com la població compresa entre els 14 i els 25 anys, "un moment molt especial de transició entre la infància i l'edat adulta, en el qual es processa la construcció d'identitats i la incorporació a la vida social més àmplia".

Respecte a la taula rodona duita a terme sobre aquest tema, **Esperança Bosch**, professora del Departament de Psicologia i directora de l'Observatori per la Igualtat d'Oportunitats de la **UIB**, considera dos punts de vista a l'hora de definir què s'entén per joventut: un d'evolutiu, com una etapa de transició cap a la vida adulta, tal com hem assenyalat abans, i un altre relacionat amb el pensament. Segons **Bosch**, la joventut ha de ser "revolucionària", valenta, curiosa, decidida, ha de ser arriscada en camins nous... Es pot ser jove a qualsevol edat si no es perd la curiositat.

S'han
produït
canvis
en el
concepte de jo-
ventut?

S'HAN PRODUÏT
CANVIS EN EL CONCEPTE
DE JOVENTUT?

Si acceptam que la joventut és un procés de transició pel qual es passa de la dependència completa, que caracteritza la infància, a la plena autonomia, que és la pròpia de la vida adulta, hem d'admetre que aquest procés no sempre transcorre de la mateixa manera.

L'estudi de les transicions és un fet bastant recent que ha estat descrit de diferents formes segons els autors. Així, **Measor i Woods** les descriuen com “un moviment que assenyala un canvi de posició a les persones”.

Hidalgo les descriu com “aquelles experiències que tenen lloc al llarg del cicle vital i que requereixen l'adopció de nous rols i plantegen noves exigències”.

Així, es podrien entendre com l'articulació complexa dels processos de formació, d'inserció professional i emancipació familiar que realitzen els individus des de la condició o l'estatus d'infància per arribar a la condició o l'estatus d'adult, incloent-hi els canvis personals derivats d'aquesta articulació. D'aquesta manera, també parlariem de canvi de rols, d'expectatives, establiment de noves actituds...

Però, en aquest complex procés d'inserció social i laboral, els joves han de seguir una espècie de cursa d'obstacles per arribar-hi, i més en un context de dificultat progressiva com l'actual mercat de treball, d'habitatge, etc. Lluny de problematitzar aquest assumpte, s'hauria d'enfocar, com hem apuntat abans, des de la normalitat dels processos de transició de la infància a la vida adulta, que estarien determinats per una sèrie d'indicadors de tipus social.

Respecte d'això, el Sr. Tarabini, president de la Fundació Gadeso, va donar una opinió molt interessant qüestionant el perquè d'aquesta transició. Segons ell, no hi ha una definició, a part de la física, del que és ser jove. En definitiva, es tracta d'anar cercant i construint tota la vida, perquè quan deixes de cercar és quan passes a la vida adulta i, per això, qüestiona aquest trànsit. És un concepte que supera el tema d'edat.

Però aquesta forma o aquests indicadors tradicionals usats per accedir a l'adulthood i dels quals parlàvem abans han anat evolucionant al llarg de les darreres dècades. En l'actualitat, entre els més utilitzats, hi ha la finalització dels estudis com a punt de referència per entrar en la vida adulta, tant per a homes, com per a dones (abans s'establia per a les dones el matrimoni o la maternitat).

L'emancipació ajuda a guanyar autonomia, rompre vincles emocionals de dependència i expressar la identitat personal pròpia. Mantenir relacions estables proporciona un major coneixement de si mateix, seguretat personal i suport social.

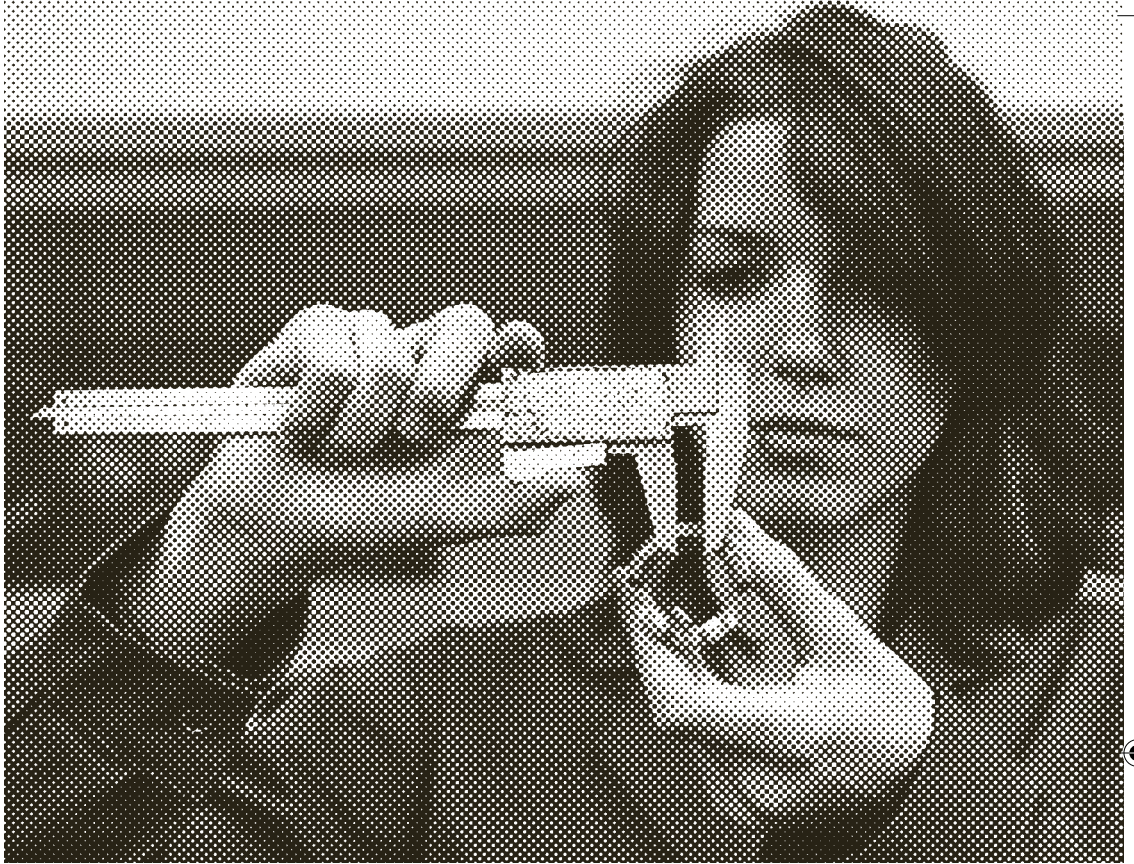

La transició com a procés i com a sistema

En aquest procés de transició dels joves al qual fèiem referència i que marcaria el pas d'aquest col·lectiu a la vida adulta, s'ha anat configurant una doble tradició en l'ús sociològic d'aquest (concepte de transició).

La transició com a trànsit escola-treball. Des d'aquesta perspectiva es presuposen tres formes successives d'existència juvenil: joves estudiants, joves en atur i que cerquen la seva primera feina, i joves treballadors. El temps que transcorre des de l'acabament dels estudis fins a la incorporació al món laboral és més llarg en l'actualitat. S'han hagut de posar en marxa, en l'àmbit sociopolític, mesures especials d'acció, programes d'acció pública, intervenció en l'atur juvenil i polítiques actives per a joves.

El sistema social. Aquesta articulació s'ha de veure com un procés biogràfic, és a dir, una trajectòria en la qual el jove té una participació determinada, pren determinades opcions i en rebutja d'altres, es construeix un camí... Ara bé, aquest procés biogràfic té uns condicionants socials molt importants, com ara els dispositius institucionals en els quals circula el jove (família, escola, esplai, etc.) i el context sociohistòric (expansió-recessió econòmica, polítiques públiques de benestar...

Canvis en el sis- tema de transició

Si feim una visió general del desenvolupament d'aquest sistema de transició i dels diferents models sorgits a Europa les cinc darreres dècades, trobam tres fases:

DE TRANSICIÓ A LA PREESCOLA DE MASSES

És una fase històrica definida per l'obligatorietat de l'escola primària però amb altes taxes de desescolarització. Hi havia una organització deficient quant a l'existència d'un dispositiu institucional públic de transició a la vida adulta i al treball, que estava escassament regulat. L'aprenentatge professional era en el lloc de feina.

DE TRANSICIÓ A LA PRIMERA ESCOLA DE MASSES

S'estableix en les primeres reformes de l'ensenyament liberal de les primeres dècades del S. XX. Cristal·litza finalment en les reformes escolars de l'Europa de la postguerra i assoleix la plenitud en les dècades dels cinquanta i seixanta. L'escolarització va augmentar però amb clars biaixos de selecció social. Aquest fet va coincidir amb l'expansió del sistema europeu en tots els àmbits, especialment en l'econòmic. Neixen polítiques de transició del treball a la vida activa, no obstant això, nombrosa població sense formació entra dins el mercat de treball com a mà d'obra poc o gens qualificada.

DE TRANSICIÓ A LA SEGONA ESCOLA DE MASSES

Es produeix un canvi d'ideologia. L'escolarització es converteix en un deure social per a les classes mitjanes i és un indicador d'èxit de futur per a les classes populars. Augmenten les expectatives del sistema escolar, que no es corresponen amb les oportunitats socials disponibles. Aquest fet coincideix amb la crisi del mercat de treball (inflació, crisi econòmica, atur, etc.).

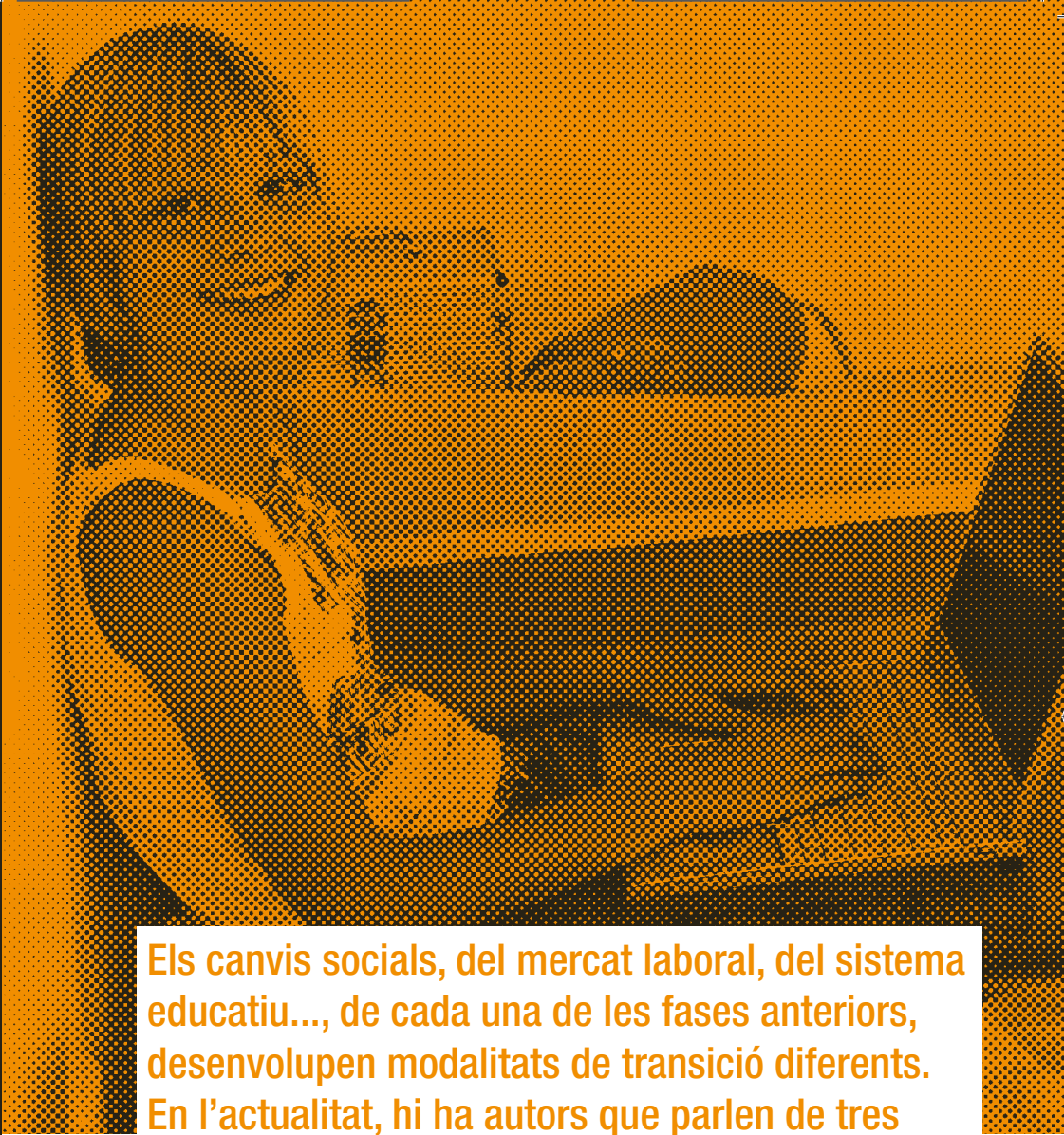

Modalitats de transició a la vida adulta

MODALITATS DE
TRANSICIÓ A LA VIDA
ADULTA

Els canvis socials, del mercat laboral, del sistema educatiu..., de cada una de les fases anteriors, desenvolupen modalitats de transició diferents. En l'actualitat, hi ha autors que parlen de tres modalitats o de cinc, perquè les dues primeres es consideren ja en recessió a causa de l'antiguitat que tenen (anys 50-70).

Modali- tats bà- siques de transició

Segons Casal, podem identificar cinc modalitats de transició:

Modalitat 1. Èxit precoç

És la d'aquelles persones que, durant la seva trajectòria acadèmica, superen els cursos de manera continuada i amb èxit, no repeteixen cap curs. Tenen clares les seves expectatives i les aconsegueixen sense demora, no es prenen cap tipus d'any sabàtic per pensar en l'elecció d'una carrera. En l'època universitària complementen els estudis amb feines eventuais. Finalitzen la carrera en els anys que corresponen a la seva especialitat i, posteriorment, troben una feina relacionada amb els seus estudis. L'emancipació, en aquest cas, es produeix per trobar una parella amb la qual casar-se i no per problemes econòmics.

Modalitat 2. Trajectòries obreres

Són joves poc preparats acadèmicament parlant, la seva formació es dona en el camp laboral. Solen ser treballs manuals que no necessiten estudis superiors. Accepten la primera feina que els doni alguns diners, tot i que, per demandes de feina, solen anar canviant de treball i es veuen immersos en èpoques d'atur. És una trajectòria en la qual l'emancipació sol anar molt relacionada amb l'economia familiar. A pesar de tot, són relativament precoços quan abandonen la llar familiar.

Modalitat 3. Trajectòries desestructurades

En aquesta modalitat, la trajectòria escolar sol ser bastant curta i amb grans dificultats; les expectatives d'aquest tipus de joves són relativament baixes. En el camp laboral, no els resulta fàcil trobar feina i es veuen embolicats en períodes d'atur i també en nombrosos canvis de feines eventuais i mal remunerades; una altra de les característiques d'aquestes és que són feines en les quals la forma de pagament és amb diner negre. Hi ha un bloqueig davant de la inserció laboral. Ni l'escola ni la feina, en principi elements socialitzadors, proporcionen al subjecte una bona condició social. Tots aquests factors fan que el jove s'aïlli de la societat o, al contrari, que tenguí una actitud agressiva cap a aquesta. És un tipus de marginació social. Totes aquestes situacions provoquen dificultats greus per aconseguir una feina fixa i, per tant, la transició està desestructurada.

Modalitat 4. Trajectòria en precarietat

En aquesta situació, tant les expectatives com la formació poden ser altes o baixes. El treball està marcat per períodes d'atur i canvis de feina; els joves no aconsegueixen tenir una feina fixa; hi ha una demora en la transició al mercat laboral. Les característiques del treball d'aquests joves són la inestabilitat, la rotació i el fracàs. Davant d'aquesta perspectiva de treball, han de reajustar les seves expectatives a la baixa i conformar-se amb treballs que abans no haguessin acceptat, però, per necessitat, ho fan. Amb tota aquesta situació d'inestabilitat laboral, els joves demoren, en gran manera, la sortida de casa dels seus pares, no tenen un bon sou ni una feina fixa per emancipar-se.

Modalitat 5. Aproximació successiva

Les expectatives creades pels joves en aquesta modalitat solen ser altes, però no tenen clara la seva elecció i dubten en el seu objectiu, la qual cosa fa que hi hagi un retard tant en la seva capacitat professional com en la independència familiar. Això fa que el subjecte hagi d'alternar els seus estudis amb treballs. Les feines que aconsegueix són molt variades; per tant, hi ha rotació i fracassos parcials. Durant aquesta trajectòria es veu obligat a canviar el rumb dels seus plans inicials. S'ha d'acostumar a aconseguir objectius en la mesura de les seves possibilitats i a curt termini.

Modalitats de transició recessiva i emergent

Aquestes modalitats es poden produir en qualsevol context econòmic i social.

En el context econòmic social europeu de la postguerra emergeixen l'èxit precoç i les trajectòries obreres (modalitats 1 i 2). A partir dels vuitanta, la crisi estructural del mercat de treball i l'impacte del capitalisme informacional provoca l'emergència de les trajectòries desestructurades, les trajectòries en precarietat i l'aproximació successiva (modalitats 3, 4 i 5).

La transició dels joves a la vida adulta a l'Europa del segle XXI es caracteritza per les trajectòries de blocatge en la inserció, que configuren una fracció en l'exclusió social. Els itineraris de retard en l'emancipació són la raó de la nova ordenació del mercat de treball, en la qual prevalen la precarietat i la rotació laboral, i l'aproximació successiva, com a forma dominant de transició entre els joves.

Trajec- tòries en dese- tructura- ció i ex- clusió social

Hi ha una línia de pensament entorn de la marginalitat de la joventut, que, per una part, accentua els aspectes sobre el victimisme i, per una altra, incrementa els aspectes defensius dels adults. Des de l'anàlisi sociològica, ambdós aspectes semblen limitats.

La desestructuració es produeix en el cas dels joves que han abandonat el sistema escolar i es veuen exclosos del marc estructurat del treball.

L'acció pública i política de l'Estat contra l'exclusió social concretada en els programes per a joves desfavorits és reflex d'una contradicció entre el principi de nacionalitat econòmica i el principi de cohesió social.

El principi de nacionalitat econòmica cerca l'optimització de la despesa en relació amb l'obtenció de beneficis. El principi de cohesió social cerca la justícia social, la igualtat, la integració dels ciutadans i la lluita contra l'exclusió social.

Amb referència a aquest tema de les trajectòries i del canvi en la concepció dels joves, **Assumpta Mas**, coordinadora del II Pla Jove del Govern de les Illes Balears, va dir, a la taula rodona, que el que estava canviant no eren els joves, sinó la societat, amb aquestes trajectòries lineals que ho han deixat de ser i ara són trajectòries d'anada i de tornada, no tan lineals. Mas considera que l'àmbit de les polítiques de joventut s'ha d'acotar, perquè has d'establir bé qui és el teu destinatari. No és igual ser jove avui i aquí que als anys vint a Espanya o a una tribu d'Amèrica del Sud. El que és clar és que es tracta d'una etapa del cicle vital, que les diferències socials condicionen les oportunitats (família, etc.), que cercam encara aconseguir l'emancipació i que l'etapa de la joventut la podem considerar acabada quan s'hagin aconseguit aquestes transicions econòmiques, laborals, etc., a les quals hem fet referència.

Quins valors tenen avui els nostres joves?

QUINS VALORS
TENEN AVUI ELS
NOSTRES JOVES?

En primer lloc, és bo destacar que els valors que tenen els joves no són antagònics ni molt diferents als que estan instal·lats en la societat en què vivim.

En segon lloc, caldria demanar-se: quins valors es tenen en la societat actual? Actualment, podríem esmentar valors com: l'hedonisme, l'individualisme, el relativisme, el "culte al cos", l'eclecticisme axiològic, l'absència de compromisos socials, el consumisme, la incredulitat, etc. El cert és que els joves són un reflex fidel de la societat en la qual han nascut i crescut. Podem dir que no hi ha diferències substantives entre la joventut i la resta de grups d'edat presents en les nostres societats contemporànies. El **Sr. Tarabini** va dir a la taula rodona que la crisi financera actual no és veritat que ho sigui, sinó que s'han destapat una crisi de model productiu basat en mà d'obra poc o gens qualificada, una crisi de valors civils (tot valia) i una crisi de model social (ens havien fet creure que érem una societat coordinada i som una societat dual amb unes persones a un costat i la resta a l'altre).

Així doncs, ens hem de demanar per què a aquests joves, que són tan pareguts a la societat que els ha vist néixer, si a més a més són tan pareguts als adults que critiquen el seu comportament, se'ls atribueix la tan repetida manca de valors. Per què es produeix el conflicte generacional o la confrontació entre joves i adults, entre els fills i els pares?

Generalment, i de manera reiterada, es considera que la joventut manté, per sistema, una actitud d'oposició (més o menys "violenta", segons els casos, els contextos, les pautes culturals, etc.) respecte a la generació o les generacions precedents. Aquesta confrontació es produeix fonamentalment en els entorns en què es mou el jove quotidianament: la família, sobretot, o el centre educatiu. A pesar d'aquest conflicte quotidià, els especialistes en el tema manifesten que hi ha una resistència explícita dels joves al model cultural familiar i a les institucions educatives, que no és més que el reflex del que es produeix en general entre el món juvenil i el món adult, relacionat amb les característiques de la societat postindustrial, instaurada des de fa diverses dècades.

Per entendre més aquestes qüestions històriques, hem de recalcar que avui el món adult viu en aquesta transició entre dos tipus de model social: la societat industrial i la societat de consum. Per tant, els seus models ideològics continuen vinculats a la primera, mentre que les seves actituds i conductes s'han adequat als requeriments de la societat de consum. I aquí hi ha la diferència entre adults i joves, en el fet que els primers viuen en una incoherència entre els dos models, mentre que actualment els joves han nascut i crescut plenament instal·lats en la societat de consum, per la qual cosa tant les seves conductes com els seus valors són coincidents i estan lligats, sense conflictes, a aquest darrer tipus de sistema social.

Per comprendre la cultura juvenil, podem dir que el conflicte es produeix quan els adults tracten de “mesurar” els valors postindustrial dels joves amb els seus paràmetres ideològics lligats a la societat industrial. Així, “comparen les actituds i conductes dels joves amb els seus caducs models ideals, i les discrepàncies produeixen alarma”.

Família i escola han de ser conscients que estan davant d'un repte complex i que probablement mai no s'aconseguirà completament. A pesar de tot, consideram que suposa un compromís, tant professional-docent com humà-familiar, que haurem d'assumir els que tenim a les nostres mans el futur de les generacions joves. Però aprofundint encara més, la idea de joventut posa l'accent en els processos de construcció de la identitat.

Esperança Bosch també va considerar aquí que hem d'anar alerta amb les crisis de valors a causa de la manca de models (el model patern abans deien que no el volíem perquè els pares pareixien grisos, s'acomodaven a unes normes, etc.). La societat és un animal que se'ns menja i hem de ser conscients que no sempre podem anar a contracorrent. **Marcos Augusto**, president del Consell d'Estudiants de la UIB, estava d'acord amb la **Sra. Bosch**, i va afegir que aquesta crisi de valors s'havia de cercar en el coneixement. Segons ell, hi ha una tendència entre els joves d'adquirir coneixement d'una manera ràpida, i això té una part positiva perquè els joves creadors, per exemple, estan fent de tot això escola (les novel·les d'ara, per exemple, són fragmentàries).

Qui són els joves?

En general, quan ens dirigim als altres, els tractam com si fossin la nostra projecció. En dirigir-nos als joves, tal vegada podem dirigir-nos als nostres records juvenils, al nostre passat jove, a les nostres nostàlgies o malenconies, si més no als nostres desitjos del que vàrem poder ser i no vàrem ser. La vida real dels joves d'avui és en un lloc diferent del que cercam.

La seva vida és d'ells i resulta difícil d'interpretar en els nostres esquemes habituals, afortunadament. Perquè d'aquesta manera ens hem d'aturar davant ells com el que són: "altres" persones que signifiquen allò "altre", el misteri més gran, a la vegada més proper i més llunyà, que viuen també en aquest misteri d'allò desconegut i ininterpretable i que, a pesar de tot, se'ns revela en aquells mateixos rostres en què se'ns oculta.

D'aquí, la necessitat de recordar-nos contínuament que els joves no són objectes d'adoctrinament, tal com va dir el Sr. Tarabini: "els joves no han de permetre ser domesticats i han d'aprendre a guanyar espai". Tampoc no podem considerar els joves com un grup més o menys uniforme. Un grup jove d'un determinat entorn geogràfic és format per múltiples subgrups, tan diferents quant a nivell de vida, estudis, estils, etc., que sembla poder afirmar-se que l'únic en comú és l'edat. Per això, qualsevol generalització és perillosa, qualsevol projecte és arriscat, qualsevol iniciativa és relativa.

No només són “estrany” o “altres” respecte als adults, sinó que també són “estrany” entre ells mateixos. I, en conseqüència, tenen experiències de vida diferents que expressen mitjançant llenguatges i modes culturals variadíssims. Són diferents els joves rurals dels urbans, tot i que s’ha produït un apropament entre aquests grups. Són diferents els joves urbans dels centres de les ciutats dels de barris perifèrics, diferents els que han tingut llargs processos educatius d’aquells que han realitzat estudis tècnics més breus, o els que duen a damunt el farcell del fracàs escolar; els de família estructurada dels de família desestructurada; els que han estat criats al carrer dels que no l’han conegut, els superesportistes dels amants de les discoteques, etc.

Són molts els modes, estils i dimensions de les seves existències. Acompanyar-los, malgrat no sigui sinó en un petit tram del seu recorregut, exigeix, per als adults, un despreniment que només és possible si aconseguim engendrar en nosaltres actituds com la humilitat.

Percep- ció de la jo- ventut actual

PERCEPCIÓ
DE LA JOVENTUT
ACTUAL

La persona jove, per un sentit simplement natural, aspira amb facilitat als ideals més grans i nobles. Per això, en tot moviment renovador i revolucionari, com va dir **Esperança Bosch**, la joventut sempre hi participa més. Per raons biològiques i socials, quan la gent és major no es pot comprometre de la mateixa manera a l'hora de fer propaganda o de lluitar en el camp de batalla. Així doncs, normalment no són els majors amb les seves xacres els que ho fan, sinó que són els joves; i així mateix, totes les revolucions, croades, les grans batalles i empreses les ha protagonitzat quasi sempre l'element jove dirigit quasi sempre per algú més veterà, perquè això és important, però a vegades per gent molt jove.

Ara bé, per contra, el jove també té unes dificultats per falta de perseverança, falta de recursos, falta de mitjans, estructura psíquica més inestable, més fràgil que la d'una persona adulta, com és natural.

Anàlisi del mercat laboral i del sistema educatiu

**ANÀLISI DEL MERCAT
LABORAL I DEL
SISTEMA EDUCATIU**

La inserció social dels joves

En els darrers decennis hi ha hagut canvis importants en els escenaris en què es produeix el procés de transició, bàsicament en tres: la família, l'escola i la feina. La família ha seguit un procés de reconfiguració del seu paper de constituir un nucli bàsic per a l'orientació dels fills, a partir d'una pèrdua important com a espai privilegiat en el seu itinerari, en el qual apareixen altres escenaris (escola, grup d'iguals, mitjans de comunicació de masses, etc.) amb una influència clara.

A més, els canvis en les pautes demogràfiques també impliquen canvis en els models culturals de transmissió (generacions de fills únics, convivència en famílies trencades i reconstituïdes...) amb conseqüències encara poc estudiades i evidenciades. Un altre canvi important (en aquest cas, conseqüència) és el produït per la comentada prolongació del procés d'inserció, amb la convivència cada vegada més llarga de fills a la llar paterna amb edats superiors a 25 anys, amb els efectes corresponents en la relació paterno-filial, el canvi de rols, l'augment de l'autonomia relativa dels joves, etc.

L'escola també ha sofert canvis molt importants. Potser allò més rellevant pel que concerneix aquí és l'extensió cada vegada en percentatges majors de les generacions d'adolescents i joves en l'educació secundària i, en un percentatge elevat, a la universitat. D'aquesta manera, parlar de jove avui és pràcticament sinònim d'estudiant, és a dir, que l'escenari de relació per excel·lència amb altres joves és l'institut, que apareix (malgrat que alguns professors s'hi resisteixin) com un dels llocs privilegiats (també hi ha el carrer), un espai físic de "socialització" i no només com el lloc on s'estudia. A més, l'èxit o el fracàs en la construcció dels itineraris escolars (amb l'obtenció de títols o no i de certes actituds i aptituds) condicionaran sobre manera el futur èxit o fracàs en la inserció professional.

El mercat laboral

Potser els canvis més coneguts o de més repercussió pública (i que més incideixen en l'autoimatge dels mateixos joves) siguin els que s'han esdevingut en el mercat de treball. És ben sabut el procés de dualització i de segmentació del mercat de treball que afecta sobre manera la inserció professional dels joves, una part dels quals es veuen abocats al segment secundari de feines precàries, mal pagades, poc qualificades, etc.

La precarietat i la rotació s'han convertit en fets absolutament quotidians per a la majoria de joves, fins i tot per als que tenen un nivell d'estudis alt. En vint anys s'ha passat d'un model d'inserció ràpida en el mercat de treball per a la majoria de joves (que començaven a treballar fins i tot molt joves, sense l'escolarització primària acabada) a un model d'inserció retardada, amb un mercat de treball regressiu, amb l'efecte "aparcament" de l'escolarització obligatòria i postobligatòria. Això fa postergar decisions com ara la independència familiar, l'establiment de la parella i de la paternitat, indicadors clars de l'assumpció de rols adults. També caldria afegir que la feina també està canviant, que el "capitalisme" anteriorment anomenat "informacional" està configurant un nou paradigma econòmic en el qual el paper de les dites noves tecnologies (tecnologies de la informació) és determinant.

Això comporta un canvi en el tipus de tasques i en les actituds i aptituds que s'estan demanant, i també comporta un agreujament del procés de dualització, en el sentit que accentua la divisió entre els que accedeixen al món de la informàtica, de les xarxes, etc., i els que es queden fora (no perquè vulguin, sinó perquè no poden).

El context sociohistòric, com ja hem comentat en punts anteriors, també té una incidència fonamental per entendre els processos de transició dels joves.

La presència i la potència de mecanismes institucionals d'ajuda a la transició dels joves (escolarització, programes de transició, programes d'ajuda a col·lectius amb dificultats especials, etc.) estan condicionades per les possibilitats econòmiques i també per l'oportunitat legitimadora d'aquestes accions.

Tot això ens configura el model actual de retard, o millor dit de moratòria, en l'emancipació familiar i en l'èxit professional, encara que d'una manera desigual en funció del col·lectiu de joves. És a dir, no hi ha una homogeneïtat per a tots els joves en el seu procés de transició. Precisament, la diversitat és una de les característiques d'aquest procés, diversitat que es construeix entorn de cinc elements, que anomenarem els components formatius de la transició, és a dir, aquells components que marquen i dissenyen els diferents itineraris que segueixen els joves en la seva transició:

Educació formal: el pas pel sistema educatiu és cada vegada més fonamental per assegurar una inserció laboral millor i de més “qualitat”. L'allargament de l'escolarització obligatòria i l'opció d'un percentatge elevat de joves de continuar els estudis alguns anys més és un fet que sembla irreversible.

Educació no formal: la proliferació d'activitats formatives fora de l'escola també sembla un component important en la construcció dels itineraris personals. Aquests “plusos” formatius tenen una funció important en la complementació de l'ensenyament escolar en tots els nivells, però no sembla que siguin una alternativa.

Experiències laborals: les primeres experiències laborals són molt importants per a la construcció d'una “carrera” professional, fins i tot les feines molt precàries, com a experiència real en un entorn de treball, bagatge personal, d'actituds, d'ampliació de xarxes de contactes, etc. A més, les figures de jove-estudiant i de jove-treballador tendeixen a diluir-se en una combinació d'estudis i feines cada vegada més estesa.

Experiències vitals significatives: a banda de l'estudi i del treball, les capacitats i habilitats (socials i professionals) es poden desenvolupar en altres contextos de dinàmica sociocultural, com l'associacionisme (formal o informal).

Consum cultural: un altre aspecte poc estudiat però amb certa rellevància és el tipus de consum cultural dels joves com a part de cada itinerari; viatges, lectures, aficions, etc., també són elements que aporten coneixements i habilitats socials que poden ser importants en la transició.

Els joves de les Illes Balears

La població juvenil actual de les Illes Balears ascendeix a 228.098 individus segons dades de l'INE amb data 1 de gener de 2008. Això suposa un important 21 % del total de la població illenca. Però, com són aquests joves de les Illes Balears?, quins trets els caracteritzen?,...

Per explicar la concepció que tenen sobre com són els joves en general i els de les Illes Balears en particular, els participants de la taula varen definir els punts forts i els dèbils, a més d'una sèrie de trets característics que, al seu parer, té el col·lectiu juvenil illenc. Com a punts dèbils, el **Sr. Tarabini** va fer referència una altra vegada a la concepció de l'etapa juvenil com un procés de trànsit cap a la vida adulta, criticant aquesta idea de transició i defensant la idea de construcció pròpia de la personalitat. Tarabini també va criticar la manca d'igualtat d'oportunitats d'aquest col·lectiu i l'existència d'una intencionalitat per intentar que tots els joves siguin iguals.

El **Sr. Tarabini** va defensar la creença en la diversitat, segons la qual cada jove és com és, ja que “a les Balears ens han fet creure durant molts d’anys que tots érem iguals i a partir d’un moment determinat s’ha vist que això era una utopia”. La **Sra. Esperança Bosch**, respecte d’això, va considerar que no podem analitzar les coses si no concretam. Segons ella, les forteses de la joventut actual radiquen en els avantatges que té per poder accedir a la informació, a les NT, el fet que puguin circular amb molta més comoditat que els joves d’èpoques anteriors... Tot això ajuda els joves a madurar com a persones. Respecte a les amenaces, **Bosch** va fer referència al perillós poder de les inèrcies que es repeteixen de manera mecànica sense que en siguem plenament conscients (la cultura, les tradicions...), que ens alliberen d’haver de pensar, de decidir, d’haver de triar.

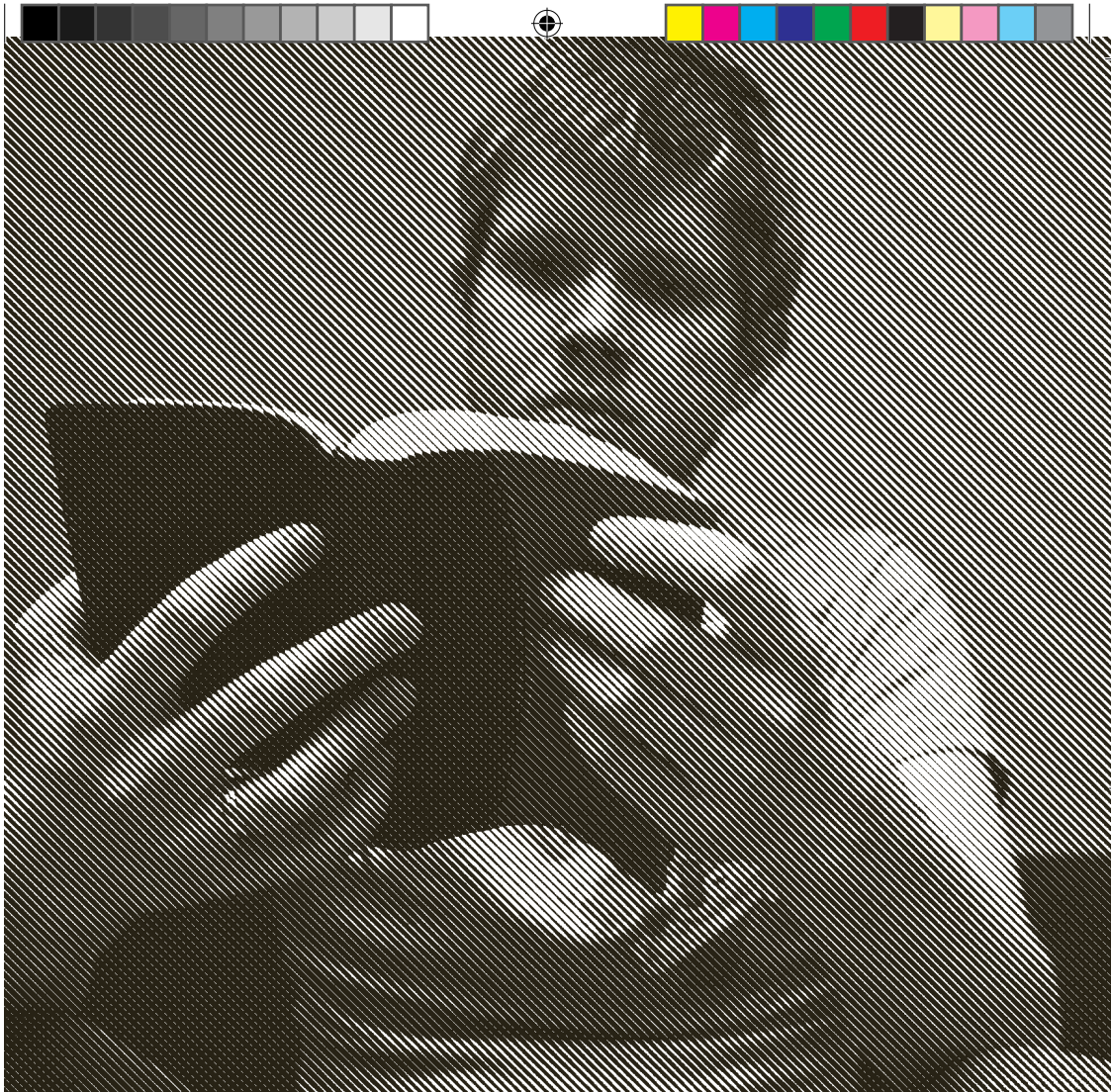
Les solucions ens vénen, moltes vegades, donades per aquestes inèrcies, i això és un perill terrible, perquè allà on hi ha una inèrcia, no hi ha una decisió. Si d'alguna cosa ens ha de servir viure a la part privilegiada del món, no viure com viuen els joves d'altres països i tenir accés a una educació privilegiada, és del fet de ser capaços de triar. Si tot això que fem és per fer exactament el que feien les nostres mares, padrines, etc., haurem tudat considerablement el temps. Allà on hi ha una inèrcia no hi ha elecció i allà on no podem triar la intel·ligència no funciona. Una altra fortalesa que tenen els nostres joves és el pensament.

Per poder accedir a la informació a través de les noves tecnologies, els joves han de pensar, però cal un pensament crític i reflexiu, perquè ens ajudarà a fugir de les inèrcies. Però, per construir un pensament crític, s'ha de llegir molt, perdre el gust per la lectura reflexiva i anar massa ràpid cercant informació és una amenaça, i el pensament crític requereix tenir un pòsit d'informació reflexionada que només es pot aconseguir mitjançant el gust per la lectura pausada, lenta, la lectura dels clàssics...

Respecte als trets característics dels joves, la **Sra. Assumpta Mas**, coordinadora del II Pla Jove del Govern de les Illes Balears, va fer referència al *presentisme* que els defineix, al viure al dia sense pensar en el futur i al controvertit i actual tema del *botellón*. Al marge de l'evidència que aquesta pot ser una activitat molesta per als veïns, no ha de ser l'excusa per discutir aquest problema. El que es veu és que és un moment de relació entre els joves, autogestionat per ells i que té moltes altres coses positives que no són només brutor i renou.

Propostes de polítiques de joventut dels participants de la taula

Per la Sra. MAS, un deure de l'Administració ha de ser el de compensar les diferències fruit de les condicions vitals i socials dels joves, ja que, no és igual néixer en una família o una altra, en un lloc o un altre, etc., i la informació és un gran valor per compensar això. La joventut és una condició vital amb visions diferents de les dels adults, i tot això té molt a veure amb el disseny de les polítiques de joventut.

La proposta del Sr. AUGUSTO passa perquè s'estudiïn els joves individualment, ja que cada persona pertany a un entorn i en depèn, i és a partir d'aquests entorns des d'on s'han de començar a desenvolupar les polítiques juvenils.

La Sra. BOSCH va fer referència a la importància d'incorporar l'educació sentimental dins el que és la formació reglada, perquè inclou aspectes no tan habituals del currículum però que són necessaris per a l'aprenentatge de la vida. Conèixer els nostres sentiments, les nostres emocions, aprendre a moure'ns en tot aquest difícil món en el qual vivim, ens alliberaria de patiments. Hem d'aprendre a estimar i a ser estimats.

El Sr. TARABINI va defensar la importància de la transversalitat de les polítiques de joventut. Les polítiques de joventut han de ser focalitzades i hem d'insistir a no fer polítiques per als joves sinó amb els joves.

Comentaris i aportacions del públic assistent a la taula rodona

- 1.** Pens que l'amor no és etern, està en canvi constant, i encara més en els joves, ja que estan en una fase de recerca de si mateixos, en una recerca de la seva personalitat.
- 2.** Cal destacar la importància de l'educació sentimental. Qui fracassa, els joves o la societat?
- 3.** M'agradaria sentir l'opinió tant de gent amb més experiència com de joves que viuen el meu present i la meva situació, sobre els dubtes, les pors i les ganes d'innovació que podem viure, així com sentiments comuns que en realitat tenim i necessitam compartir.
- 4.** Consider important fomentar un esperit crític en els joves, perquè s'atreveixin a tenir veu en els seus assumptes, ja sigui el *botellón* o subvencions per emancipar-se o beques per estudiar el que vulguin.
- 5.** Gràcies al debat, hem pogut compartir, entre tots, diferents punts de vista i opinions que ens permeten ampliar els nostres coneixements i fer més constructius els nostres pensaments.
- 6.** Cal no tudar tant de paper, cercar altres recursos perquè donem la nostra opinió (si ha de ser paper, més petit i amb més espai).

7. S'ha de canviar el punt de vista que molts adults tenen sobre la joventut, ja que ni tots som iguals, ni tots els judicis que es diuen són sincers. Crec que és més una frase feta: "Ai, la joventut d'avui en dia...".

8. Trob interessant aquest debat, ja que dóna lloc a reflexionar i veure si realment estàs vivint o aprofitant la teva etapa de joventut, i entenc que aquesta és tan eterna com vulguis tu.

9. Per a mi la joventut no és més que un paràmetre de la societat en què es localitzen persones d'una edat determinada. No només els joves estan sotmesos a canvis. Tots els individus canviem constantment per adaptar-nos al camí que seguim. El canvi no està lligat a l'edat. El canvi és l'essència de les persones.

10. Consider que l'educació s'ha de prendre seriosament. És interessant fer de l'educació formal un procés continu per evitar perdre grans "cervells en potència" amb el pas a l'ESO. L'educació formal ha de ser motivadora i no avorrida. Cal renovar els continguts i focalitzar l'objectiu de construir un esperit crític i actiu, que el "passotisme" sigui cosa de "joves envellits", no des del punt de vista evolutiu sinó constructiu.

11. El tema de la joventut no m'ha quedat clar: res de fer estadístiques, els joves ho són considerats de X anys a Y, i ara ens deis que no hi ha edats. Tot és tan relatiu per definir, però tot és ben concret per dir que el 30 % dels joves fumam porros. Gràcies!

12. Pens que el *botellón* està relacionat tant amb el moment de beure (per motius econòmics) com amb el fet de relacionar-se amb altres joves. Avui en dia passar-ho bé va junt amb el beure; crec que és un poc per evadir-te de la teva realitat i integrar-te amb la resta de la joventut. Hi ha molta gent a qui li costa relacionar-se o ballar en una discoteca, per exemple, i beure i anar gat t'ajuda a perdre la vergonya i ser com el prototip de "fester" present actualment.

13. Sobre el tema de si creiem en l'amor etern, vull dir que no hi ha res etern ni per sempre, sinó que moltes vegades ens equivocam i ens veiem convidats a rectificar, i això és el més important: ser capaços d'aprendre dels errors!. M'ha servit molt per reflexionar.

14. Cal escoltar més els joves i no imposar-nos normes sense saber què opinam nosaltres.

15. La joventut s'ha d'entendre com una forma de pensament creatiu perquè una persona es construeixi a si mateixa dia a dia.

16. Aquest tipus de debats et fan reflexionar i plantejar-te qüestions que fins a aquest moment no t'havies plantejat. Com a jove que som, crec que hem d'aprofitar aquesta "envejada" etapa i no hem de tenir por a equivocar-nos. Però, d'altra banda, la societat no ens ha de veure com un grup problemàtic, perquè construirem un futur a partir del suport que ens donin els altres.

Reflexions al voltant de la condició juvenil avui: els joves del segle XXI

La condició juvenil és, en gran part, una construcció social; depenent de l'època històrica i de la societat en la qual ens trobem, es consideraran joves persones de diverses edats. Cal, doncs, ubicar els joves en el si de la societat en la qual viuen.

Hi ha un cert consens a pensar que la joventut s'inicia amb la pubertat i, per tant, és la biologia que la determina, però no hi ha un esdeveniment biològic que en marqui el final, que queda marcat per la societat, ja que es considera arribat amb la independència econòmica i la formació familiar (actualment, i més parlant de joves, cal tenir sempre present la diversitat i la pluralitat).

Actualment, la nostra societat considera joves les persones d'entre 15 i 30 anys. El final de la joventut s'ha anat allargant en els darrers temps, des dels 25 anys als 30, fins a arribar als 35 anys si posam l'accent en aspectes socioeconòmics de la condició juvenil: l'accés a l'habitatge o les polítiques d'ocupació de joves agricultors en són bons exemples.

El concepte evoluciona i canvia però, tot i que definir la joventut és complex, hi ha acord en diversos punts:

1. Es descriu els joves com un col·lectiu de persones que passen per la mateixa etapa del cicle vital, que s'inicia en l'adolescència i finalitza amb l'adultesa. Es comparteixen els reptes de passar, de transitar (concepte de temps) d'una etapa a una altra, evolució i canvis biològics, configuració de la identitat social...
2. Les diferències socials són importants. Les condicions de vida dels joves, com en tot grup social, són una font de desigualtats que marca les seves oportunitats vitals i la seva manera de ser. Així doncs, és important tenir en compte la classe social, el context en el qual es viu, el país, la ciutat o el poble, la família, el gènere, la procedència, l'ètnia...
3. Els reptes de l'edat juvenil són similars en diferents èpoques: es persegueix la independència econòmica dels pares i la creació d'una família pròpia, però en condicions de vida desiguals; les diferències de classe marquen les oportunitats i les maneres de ser.

Fixant-nos en el tercer punt, els reptes de l'edat juvenil se centren fonamentalment en les diferents transicions que es duen a terme:

1. Transició econòmica: el canvi de la dependència econòmica dels pares a la dependència d'ingressos propis o de la parella, principalment.
2. Transició domiciliar o emancipació: de la dependència social dels pares a la independència d'una llar pròpia.
3. Transició a l'aparellament: de la dependència emocional de la família d'origen a una dependència més centrada en el grup d'amics i la parella.
4. Transició a la ciutadania política i civil: de la dependència de les autoritats i de la pàtria potestat dels pares a l'autonomia com a ciutadà

En relació amb quan i com es produeixen les transicions comentades, cal destacar tres qüestions:

- a) A gairebé tots els països occidentals s'observen retards en les tres primeres transicions assenyalades: econòmica, domiciliar i a l'aparellament (tesi de retard).
- b) Les transicions de molts joves no segueixen seqüències i articulacions fixes i unilineals (tesis de la pluralització). Fins no fa gaire temps, les transicions seguien una seqüència lineal: transició al món laboral amb la independència econòmica conseqüent, transició a l'aparellament i transició a una llar pròpia i, finalment, transició a la maternitat i a la paternitat. Aquest camí només era d'anada, difícilment es produïen retrocessos. Actualment la realitat és molt distinta.
- c) Les trajectòries de les dones s'assemblen cada vegada més a les dels homes a la majoria de països occidentals (tesis d'aproximació de gènere).

En definitiva, s'estan produint nous models de transicions a l'edat adulta. El títol del primer tom de l'informe *Juventud en España 2008* de l'Institut de la Joventut d'Espanya (Injuve) ho reflecteix perfectament: *Jóvenes en una sociedad cambiante*.

Fins ara hem abordat l'anàlisi de la joventut com a etapa de trànsit de la infantesa a l'edat adulta. Doncs bé, a pesar de tot el que hem dit fins ara, i amb el convenciment que conèixer els aspectes estructurals i socioculturals que marquen la condició juvenil ens ha d'ajudar a entendre millor com viuen i què fan els joves i les joves d'avui, la joventut ha passat d'etapa transitòria a ser condició vital.

La joventut es configura com una etapa del cicle vital, amb trets, necessitats i interessos propis potser, en part, perquè cada vegada el període és més llarg i es converteix en un temps d'estada.

Cal posar l'accent en les pràctiques socials dels joves: les característiques de l'oci i ús del temps, el consum juvenil, les produccions culturals i totes aquelles qüestions que intervenen en la construcció de la pròpia identitat i configuren l'estil de vida.

En línies generals, podem dir que els diferents estils de vida dels joves vénen marcats per les experiències compartides amb el grup d'iguals en un moment i un lloc determinats, en què les institucions tradicionals (com la família) i les més modernes (com els mitjans de comunicació o les tecnologies) juguen un paper important.

Per acabar, cal assenyalar que la visió que la societat té de la joventut marca les polítiques de joventut que es desenvolupen. Així, i d'acord amb el que hem exposat, aquesta visió de la condició juvenil ha de ser necessàriament àmplia, global: cal atendre les necessitats de trànsit a la vida adulta dels joves i de les quals s'ocupen les polítiques d'emancipació juvenil, però també cal pensar en la joventut com a etapa plena de la vida, facilitant i estimulant les vivències pròpies, les experiències juvenils i l'exercici de la ciutadania.

Assumpta Mas Liñares

Màster en Joventut i Societat per la UNED

Tècnica de l'Institut Balear de la Joventut (IB-Jove)

Conselleria d'Esports i Joventut. Govern de les Illes Balears

Els adolescents a les Balears. Com són? Què els preocupa?

Les principals inquietuds dels adolescents de 14 a 16 anys són, en primer lloc, els resultats escolars i, en segon lloc, la dificultat per fer amics. Desgraciadament, hem condemnat els adolescents a viure en una societat excessivament individualista.

Més del 50 % posa de manifest la manca de comprensió dels adults respecte a les seves situacions i problemàtiques personals. És rellevant que un percentatge significatiu manifesti les seves dificultats per accedir a l'ús de les noves tecnologies. Aquesta dificultat no correspon al conjunt dels adolescents sinó a uns determinats segments de la població: en concret, els adolescents que no tenen, en el seu context familiar, accés a aquestes tecnologies i aquells que no compten, en els seus centres escolars, amb mitjans tecnològics adequats. A vegades pensam que aquests al·lots i al·lotes només viuen per ells mateixos, sense constatar que també tenen ulls i orelles (i opinions).

Al mateix temps, ens pot cridar l'atenció la valoració que fan els adolescents respecte a distintes institucions de diversos tipus de la nostra societat.

L'escola: lloc de formació i relacions?

L'activitat escolar ocupa la major part del temps vital dels adolescents. En principi, l'escola ha de ser un referent per adquirir coneixements, hàbits, eines i valors, però no sempre és així: amb excessiva freqüència, l'escola no estimula els alumnes.

És rellevant que només el 53,8 % dels adolescents manifesti que li agrada l'escola. Així i tot, allò més significatiu és que el primer motiu que addueixen per donar aquesta resposta és la possibilitat de tenir amics. Les altres possibilitats més destacades tenen una relació directa amb el seu èxit escolar: treure bones notes. Al contrari, els que diuen que l'escola no els agrada posen com a causes principals que "no els interessa el que els expliquen" o que "s'hi avorreixen". Aquestes constatacions ens haurien de fer reflexionar, no només als professionals de l'educació, sinó també a les famílies.

Només el 51,4 % dels adolescents té decidit continuar estudiant una vegada acabats els estudis obligatoris, enfront del 36,1 % que afirma que no continuarà els seus estudis. Aquestes dades són molt significatives i estan relacionades amb els contextos familiars i socioeconòmics que els envolten, ja que la raó principal per continuar estudiant té molt a veure amb les expectatives i motivacions familiars. Per altra banda, els que volen continuar estudiant afirmen que no els agrada, el que pot significar que aquesta decisió no té a veure amb la seva capacitat, sinó que no som capaços d'interessar-los en les distintes matèries escolars.

El 30,6 % manifesta que no pensa seguir estudiant, basant la seva decisió en el fet que vol treballar. Aquest fet té molt a veure amb les altes xifres de fracàs i abandonament escolar de la nostra comunitat autònoma.

L'amistat, una exigència

La necessitat de relacions i d'amistat és una part essencial de l'adolescència. Encara que pugui parèixer prioritària la reafirmació de la seva personalitat, aquesta necessita crear àmbits d'amistat, que fins i tot es poden concretar en les necessitats de permanència en un grup determinat.

El 70 % dels joves manifesta que té amics que pertanyen al seu context escolar. No obstant això, si ho miram des d'un vessant negatiu, quasi el 30 % diu que no en té. Una vegada més hem d'insistir en el fet que l'escola, a més de transmetre coneixement, hauria de ser una referència per crear hàbits de sociabilitat.

No deixa de ser preocupant que només el 5% afirmi que dedica part del seu temps lliure a la lectura. És imprescindible fer compatibles les noves tecnologies (sempre que s'emprin d'una manera adequada) i l'hàbit de llegir. Aquest escàs temps dedicat a la lectura pot tenir conseqüències negatives, ja que, amb excessiva freqüència, els adolescents, i també els adults, s'estan convertint en analfabets funcionals. És a dir, saben llegir i escriure, però no saben interpretar el que llegeixen.

Com és lògic, els ítems "esports" i "estar amb amics" són molt rellevants. No tots els adolescents tenen les mateixes oportunitats reals d'accedir a l'esport, a causa, sobretot, de la manca d'instal·lacions esportives públiques o l'obsolescència d'aquestes.

El món també els inquieta

Els adolescents no són ni muts ni cecs. És evident que les seves principals preocupacions estan en funció del descobriment de la seva personalitat i de la necessitat d'establir relacions amb els altres. No obstant això, també tenen opinions respecte dels principals problemes que afecten la humanitat.

Manifesten poca preocupació pel món de la droga, sense missatges de por, que per res no serveixen; és important una estratègia clara i coherent d'informació i prevenció positiva envers les drogues. En consonància amb les seves inquietuds respecte a la fam, la pobresa i les guerres, situen com a institució de referència les ONG.

La família, amb les distintes modalitats que presenta, continua sent un referent pels adolescents, i així ho expressen; referent que no ha de ser d'"ordén i man" sinó de contextos de convivència. Pot cridar l'atenció la pèrdua de valoració de l'església catòlica entre els adolescents, perquè, en la societat actual, la transmissió de valors que es donava mitjançant aquesta, es dona mitjançant la família i els entorns socials.

Antoni Tarabini-Castellani Cabot

Director de la Fundació Gadeso (Gabinet d'Estudis Sociològics i de Mercat)

Text original a "Quaderns Gadeso. Anàlisi de la realitat socioeconòmica de les Illes Balears".

Núm. 137 (febrer de 2009)

El petit Peter Pan es va menjar el capità Garfi

Escriure unes pàgines sobre un tema tan difícil de simplificar com és la joventut és complicat, i més si les has d'escriure després de participar en un debat en el qual s'han donat diferents visions dels joves i de les seves preocupacions: que si el *botellón* i l'habitatge, que si la salut i les noves tecnologies, que si les dietes miracle i l'obsessió perquè estiguem tots perfectes... Vas a un col·loqui, hi participes, penses el que has de dir, hi arribes i el que diuen els altres et condueix per altres noves idees que al final acaben barrejant-se amb les teves. Bé, aquesta és la riquesa del debat i de la conversa, enfrontar-nos una mica a nosaltres mateixos, posar-nos, en definitiva, contra les cordes.

Amb aquestes paraules no pretenc aproximar-me d'una forma molt teòrica al fet de ser jove. En la taula rodona cadascú juga un paper, i els professors convidats parlen des de la seva òptica, una òptica marcada per la seva pròpia disciplina: analitzar el col·lectiu jove des de la psicologia (com és el cas d'Esperança Bosch) o la sociologia (com és el cas de Tarabini). Però, i jo? Des d'on partesc?

En el meu cas, per respondre'm a mi mateix, passa una cosa molt diferent. No s'espera que parli dels joves emparant-me en estudis, sinó que he de parlar de la joventut des de la joventut. Som, en les taules en què participo, la veu jove que ha de parlar dels joves, quina responsabilitat la meua. I com que "joves" en realitat és una abstracció per englobar moltes coses, és una tasca en la qual només m'espera el fracàs. Vaja home, quina sort.

La primera de les taules, la més genèrica de totes, porta per títol "Els joves balears del segle XXI" i he de reconèixer que m'agrada el títol i el que implica. M'agrada, en principi, perquè parla d'una realitat concreta, de mirar des de baix cap a dalt i partir d'allò concret a l'abstracció "joventut". No s'empara en "els joves són d'una determinada manera", sinó que pretén mirar i, del que hi ha, del que es dona, extreure'n conclusions. Crec que el major perill, a l'hora d'abordar les preocupacions dels joves, és perdre la relació amb la comunitat de la qual estàs parlant. Els joves no són d'una determinada manera, ho són de moltes i això ve marcat per la realitat concreta que els ha tocat viure, i és una cosa que moltes vegades oblidam.

Però bé, ficats en el debat, crec que el que s'hauria de transmetre amb aquestes paraules són els punts de vista que es van adoptar i que vaig adoptar en aquesta primera taula rodona organitzada enguany per l'Institut Balear de la Joventut. Ser fidel a les idees més importants que es van posar sobre la taula em sembla que ha de ser el paper d'aquest petit escrit. O potser no.

Però, una coseta... què té a veure el que estic dient amb el títol? Per què parl de joves en lloc de fer un repàs sobre la famosa història del noi que no volia fer-se gran? On és el cocodril terrible que va exterminar la mà del capità Garfi? Bé, reconec que no té molt a veure amb el títol, però em serveix com a imatge o com a metàfora per explicar-ho. Situem-nos. Els valors de la joventut estan representats per Peter Pan i els valors de la maduresa, pel capità Garfi. Jo crec que és clar el que va passar, Peter Pan va vèncer el capità Garfi, el va deixar fora de combat. I és fàcil de veure. Ja no estam en un "la joventut és" estam en un "la societat és". Els valors socials de moda cada vegada tenen més a veure amb el rol que s'assigna als joves davant els valors de la maduresa. Això és important, per què els joves no estan deseparats.

Qui no voldria ser jove sempre? Ja s'ha acabat veure la joventut com un període imprecís que precedeix la maduresa, que és allò desitjat. Maduresa? A altres amb aquest conte. Ja ens ho anunciaven per televisió, hi ha els "JASP" (joves encara que de sobres preparats). Ara el que es premia és ser jove, el que promouen els mitjans. Si treus un disc, un llibre, o et fas empresari de l'any amb vint anys, tens l'èxit assegurat. I és que s'ha modificat, fins i tot, la fórmula de l'èxit; el que se cerca és una altra cosa. Es premia el que abans es menyspreava.

Com a exemple, podem parlar de la reforma estructural de la universitat espanyola i què s'amaga darrere. Crec que és una anàlisi que podem aplicar a moltes coses per adonar-nos de com han variat els valors. Estam en el marc de la universitat tradicional versus Bolonya i tot el que implica. Per entendre això hem d'anar a veure què passa amb el famós crèdit ECTS, aquest crèdit que no depèn tant de les hores de docència com del treball de l'alumne. Ja no es valora (o no es valora tant), entre les competències ideals, prendre apunts, sinó que el que es valora és la recerca d'informació. M'atreviria a dir que la gestió de la informació és més important que escoltar el professor. No es tracta de no aprendre, sinó de gestionar ràpidament la informació, com si estiguéssim davant d'un PC amb quatre o cinc finestres obertes. Fins i tot els que escriuen sembla que ja no es poden centrar a desenvolupar grans històries. Ara tot és fragmentari, adopta la forma de bloc, ara tot és breu. Són mals temps per a la novel·la clàssica. I quan dic "els que escriuen" no em referesc a alguna secta rara i encabritada amb el món, sinó que estic parlant d'autors destacats que estan copant i ocupant moltíssims prestatges a les llibreries i moltes ressenyes d'obres a les revistes especialitzades. I per què ja no escriuen com Azorín o Baroja? Què a canviat? Bé, potser és que, en definitiva, és veritat que Peter Pan formà el capità Garfi. I aquest marc conceptual és interessant. Em sembla que les coses estan així, i se les pot criticar o no. Però el que és innegable és que aquests canvis es produeixen i davant d'això hi ha dues posicions, que ja un clarivent, Umberto Eco, va classificar d'apocalíptiques i integrades. Crec que els termes parlen per si sols i que el tema dóna, sens dubte per al debat. I ara, si més no, encara que sigui una miqueta, hauria de parlar dels joves de les nostres illes, de les dades i dels informes, de la incidència d'embarassos no desitjats o de la importància de l'educació, temes, sens dubte, de moltíssima transcendència. Però no és el meu paper, no em toca o, millor dit, no em toca en aquest espai. Potser en una altra ocasió.

I com a resum, cal dir que els joves estan millor que mai, més crescuts i segurs del seu paper en la vida. La joventut, com he dit abans, ja no és una etapa de transició. Ara són els reis del mambo i la figura del triomfador és jove. El nou executiu és jove, també. Encara que no estaria malament, em sembla a mi, ressuscitar un bonic costum romà. Quan un general romà desfilava victoriós, tenia darrere un servent que li recordava que era humà i que no era més que una fitxa que podia ser moguda i que la glòria no durava sempre. Potser no estaria malament que els joves, de tant en tant, record aquestes encertades paraules.

Marcos Augusto Lladó

President del Consell d'Estudiants de la UIB

Referències bibliogràfiques i documentals.

- Carbonero, M. A. "Atur i precarietat en el mercat de treball balear" (1995). Gabinet tècnic de CC.OO, Illes Balears.
- Carbonero, M. A. "El procés d'emancipació dels joves a les Balears. Govern de les Illes Balears.
- Casal, J. "Modes emergents de transició a la vida adulta al llindar del segle XXI: aproximació successiva, precarietat i desestructuració" (1996). Revista espanyola d'investigacions sociològiques. Universitat autònoma de Barcelona.
- Consell Econòmic i Social de les Illes Balears (CES). "Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2008" (2009).
- González, S. "Notes característiques de la condició juvenil" (1994). Revista d'Estudis Socials i Sociologia Aplicada.
- Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT). Dades de les Illes Balears (Versió en línia) <http://www.caib.es/ibae/demo/padro.htm>

AGRAÏMENTS

Des de l'Institut Balear de la Joventut (IB-Jove) volem donar les gràcies als professionals que varen participar en aquesta primera taula rodona "Els joves balears del s. XXI" d'aquest II Cicle de Taules Rodones i a tots els joves que hi assistiren com a públic.

Moltes gràcies a Esperança Bosch, doctora en Psicologia i professora titular d'Història de la UIB; Antoni Tarabini-Castellani, director de la Fundació Gadeso (Gabinet d'Estudis Sociològics i de Mercat); Assumpta Mas, coordinadora del II Pla Jove del Govern de les Illes Balears, Marcos Augusto, president del Consell d'Estudiants de la UIB, Ajo Monzó, coordinadora de la Xarxa Infojove del Govern de les Illes Balears, i Jose Hierro, coordinador de l'Observatori de la Joventut de les Illes Balears.

12 d'agost, Dia Mundial de la Joventut

